

Valtionosuuspäätökset 2025

Kunnanhallitus 13.01.2025 § 7

Valmistelija	Talouspäällikkö Ilpo Huurinainen
Asian tausta	Kunnanhallitukselle tuodaan tiedoksi valtioneuvoston päätös VN/33429/2024 kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja veroperustmuutoksista johtuvien verotulomenetysten korvauksesta vuonna 2025 sekä päätös kotikuntakorvauksen perusosasta vuodelle 2025 VN/33430/2024. Päätöksistä voi tehdä oikaisuvaatimuksen kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan. Valtionosuus vuodelle 2025 on kotikuntakorvaus (-0,285 milj. euroa) mukaan laskien 2,650 milj. euroa. Ilman kotikuntakorvausta valtionosuus on 2 833 385 euroa. Lisäykseen vaikuttaa TE-palveluiden siirtyminen (+0,8 milj. euroa) kunnille, mutta toisaalta valtionosuutta vähentää mm. väestömäärän lasku. Juuan kunta on tehnyt vuoden 2024 valtionosuuspäätöksestä oikaisuvaatimuksen valtionvarainministeriöön ja sen jälkeen valittanut VM:n hylkäävästä ratkaisusta hallinto-oikeuteen asiassa yhdessä viiden muun kunnan kanssa. Hallinto-oikeus ei ole ratkaissut asiaa tähän päivään mennessä. Joten vuoden 2025 valtionosuuden laskentaperusteita ei ole tiettävästi muutettu, vaan ne lasketaan edelleen samoin, virheellisiksi katsottujen perustein mukaisesti, kuin vuoden 2024 valtionosuudet. Tämän johdosta kunnan on syytä harkita tyytykö Juuan kunta valtionosuuslaskelmiin.
Esittelijä	Kunnanjohtaja Tanskanen Henri
Päätösehdotus	Esitän kunnanhallitukselle, että se käy alustavan keskustelun siitä, tyytykö kunta valtionosuuspäätöksiin.
Perustelut	Juuan kunta on yhdessä viiden muun Pohjois-Karjalan kunnan kanssa tehnyt valituksen hallinto-oikeuteen vuoden 2024 valtionosuudesta ja vuoden 2025 valtionosuudessa on tiettävästi lähtökohtana käytössä samat virheellisiksi katsotut laskentaperusteet kuin vuoden 2024 valtionosuuspäätöksissä. Kunnalla on siten edelleen peruste olettaa, että valtiovarainministeriön päätös perustuu virheelliselle tiedolle toteutuneista sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksista Juuan kunnan osalta. Hallinto-oikeus ei ole antanut asiassa käsityksestä poikkeavaa ratkaisua, eikä ylipäätään minkäänlaista ratkaisua.
Sovellettavat säädökset	Kuntalain 39 §
Päätös	Kunnanhallitus on käynyt asiasta alustavan keskeustelun. Kunnanhallitus ei tyydy valtiovarainministeriön valtionsuuspäätökseen ja ohjeistaa viranhaltijat valmistamaan valtionsuuspäätöksistä oikaisuvaatimuksen valtionvarainministeriölle.

Valmistelija Talouspäällikkö Ilpo Huurinainen

Asian tausta Valtiovarainministeriö on päätöksillään VN/33429/2024 kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja kotikuntakorvauksesta VN/33430/2024 ilmoittanut kuntien valtionosuuden vuodelle 2025. Päätöksistä voi tehdä oikaisuvaatimuksen kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan.

Päätökset ovat toimitettu kunnanhallitukselle tiedoksi jo aiemmin. Kunnanhallitus on käynyt valtionosuuksiin liittyvää keskustelua 13.01.2025 § 7.

Kunnanhallitus on ohjeistanut valmistelevaan oikaisuopyynnön Valtiovarainministeriölle ja selvittämään valtionosuuspäätösten perusteet tarkemmin, sillä tehdyt valtionosuuspäätökset ovat merkittäviä ja ne vähentävät kunnille maksettavia valtionosuuksia vaarantaen kunnan kyvyn suoriutua lakisääteisistä tehtävistään. Valtionosuuksien vähentymiseen vaikuttaa merkittävästi etenkin toteutettu hyvinvointialueuudistus, sillä toteutuneita Sote-kustannuksia käytetään laskelmien perusteena.

Oletusarvoisesti toteutuneet sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset tarkastetaan kuntien tilinpäätöksistä .

Valtiovarainministeriön tekemän Juuan kunnan valtionosuuspäätöksen kustannustiedoissa on tästä huolimatta vuonna 2024 huomioitu Siun Sote - kuntayhtymän vuoden 2022 tilinpäätös ja etenkin siihen kirjattu pakollinen varaus (koskien vuosien 2021 ja 2022 palkkaharmonisaation kustannuksia). Palkkaharmonisoinnin kokonaiskustannus koko maakunnan osalta on 23,7 milj. euroa sisältäen viivästyskorkoa 2,9 milj. euroa.

Useat tilintarkastajat ovat todenneet, etteivät pakollisen varauksen tunnusmerkit ole täyttyneet. Pakollinen varaus tehdään, jos niiden toteutumista on tilinpäätöstä laadittaessa pidettävä varmana tai todennäköisenä. Vastainen meno tai menetys kirjataan tuloslaskelmaan kuluksi ja taseen siirtovelkoihin, jos menon tai menetyksen täsmällinen määrä ja toteutumisajankohta tunnetaan. Muussa tapauksessa se merkitään pakolliseksi varaukseksi. (Kirjanpitolain 5 luvun 14 §).

Palkkaharmonisaatiosta ei ajankohtana 31.12.2022 ollut mitään sopimusta tai lakiin taikka tuomioistuimen päätökseen perustuvaa velvoitetta, jonka pohjalta voitaisiin esittää, että Siun Soten taseeseen olisi muodostunut erääntynyt saatava ja että jäsenkunnat olisivat siitä vastuussa. Menon täsmällinen määrä ja toteutumisajankohta eivät ole olleet tiedossa.

Lisäksi kuntien rahoittama kuntayhtymän omaisuus on siirtynyt Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen voimaantulon 20 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla. Kuntien omaisuuteen ovat lukeutuneet mm. sellaiset rakennukset ja osakkeet, jotka eivät suoraan ole sosiaali- ja terveydenhuollon käytössä (Vuokra-asunnot, pysäköintitalot, tytäryhtiöt jne.) Palkkaharmonisaation osalta voimaantulolaissa ei ole erillistä säännöstä, eikä varoilla, veloilla ja sitoumuksilla ole suhteessa toisiinsa erilaista asemaa. Kyseessä ei siten ole taseeseen kertynyt alijäämä, joka tulisi kattaa.

Valtiovarainministeriön tekemä peruspalvelujen vuoden 2024 valtionosuutta koskeva päätös on virheellinen. Valtionosuuksien pohjana on käytetty Siun Soten ilmoittamia arvioon perustuvia tietoja, vaikka tähän ei ole ollut perusteltua syytä. Ministeriö on viitannut valtioneuvoston asetukseen asiaa ratkaistaessa, vaikka valtioneuvoston asetus (1393/2022, 7 § muutettu VNA 29.6.2023/885) on oikeuslähdeopillisesti alemmassa asemassa kuin voimaanpanolain 20 §:n 1 momentin säännös.

Kunnanjohtaja on viestinyt Pohjois-Karjalan kuntajohtajille vuoden 2023 aikana ja talvella 2024, ettei Juuan kunta tule hyväksymään valtionosuuslaskelmien perusteita ilman painavaa ja lain mukaista syytä. Asiaa on käsitelty myös kuntien taloustyöryhmässä. Useat Pohjois-Karjalan kunnat ovat ilmoittaneet hakevansa muutosta valtionosuuspäätöksiin. Näihin kuntiin on osoitettu hyvinvointialueen toimesta tätä koskevia laskuja, joista on asianmukaisesti reklamoitu.

Samaa asiakokonaisuutta on myös selvitetty Päijät-Hämeen maakunnassa. Muun muassa Lahden kaupunki on ilmoittanut hakevansa oikaisua valtionosuuspäätöksiin. On oletettavaa, että Päijät-Hämeessä kunnat laajalti tulevat hakemaan oikaisua asiaa koskien.

Muutoksenhakua koskeva asia on ratkaistava ilman aiheetonta viivytystä, sillä mikäli muutoksenhakuaika umpeutuu, valtionosuuspäätös saa lainvoiman. Juuan kunnan ei kuitenkaan tarvitse hallintolain 50 §:n mukaisesti korjata omia aiemmin tehtyjä ratkaisuja, sillä se ei ole aiemmin ilmoittanut valtiovarainministeriölle aikomustaan tyytyä päätökseen.

Asian tärkeyden takia Pohjois-Karjalassa viiden kunnan välillä on sovittu asian selvittämisestä käyttäen selvitystyössä lainopillista neuvontaa. Vaikka selvitys on yhä kesken, alustava selvitys osoittaa muutoksenhaulle olevan vahvat perusteet. Selvitys valmistuu ennen muutoksenhakuajan loppumista ja sitä on tarkoitus käyttää muutoksenhaun pohjana.

Lainvoimainen päätös olla hakematta muutosta ja virheellinen valtionosuuslaskelma tuottaa kunnalle useiden satojen tuhansien eurojen vahingon vuodessa, ellei asiaa oikaista. Mikäli asia ei muutu muutoksenhaussa, on kunta kuitenkin pyrkinyt valvomaan etujaan ja selvittämään asiaa.

Kunnanjohtajana tuon virkavastuuni nojalla esiin sen, että kunnanhallituksen lakisääteisenä tehtävänä on valvoa kunnan etua (kuntalain 39 §:n 1 momentin 3 kohta). Myös kunnanjohtajan velvollisuus on samansisältöinen Juuan kunnan hallintosäännön 5 luvun 7 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan.

Nyt tehty valtionosuuspäätös on kunnan taloudellisten etujen vastainen ja kunnan on valvottava etuaan.

Esittelijä Kunnanjohtaja Tanskanen Henri

Päätösehdotus Päätösehdotus kokouksessa:

Kunnanhallitus ei tyydy valtiovarainministeriön valtionsuuspäätökseen ja ohjeistaa viranhaltijat valmistamaan valtionsuuspäätöksistä oikaisuvaatimuksen valtionvarainministeriölle.

Perustelut Valtionosuuspäätös on kunnan edun vastainen.

Sovellettavat säädökset Edellä mainitut.

Päätös Hyväksyttiin.